

Metoodiline materjal programmile „Kes elavad meie metsades“

Programmi kestvus 120 min.

Sihtrühm: 5-10 aastased

Õppevahendid: topised, nahad, sarved, väljaheited, toitumisjäljed käbidel ja okstel; muuseumi püsinäitused; ristsõna (lisa 1)

Materjal on koostatud moodulitena, mida on võimalik kohandada erinevatele vanuseastmetele ja kombineerida vastavalt vajadusele.

Tutvumisring: lapsed on ringis ja mänguhüljes käib käest kätte. Alustuseks ütleb juhendaja oma nime ja vanuse, seejärel lapsed. Nimi ja vanus öeldakse hülgele, nii julgevad ka pelglikumad suu lahti teha. Kuna lapsed on vaja jagada kahte gruppi, siis saab juhendaja samal ajal otsustada, millises vanusevahemikus grupid tulevad: 5-6 ja 7-10 või 5-7 ja 8-10. Ajakulu: 40 lapsele 10 min.

Loodusmuuseumi püsinäitused: Läänemeri, sood ja jõed (II korrus)

Lapsed vaatavad iseseisvalt ringi (2-3 min).

- Koguneme vitriini ette kus on **kobras** ning istume maha. Räägime kus elab kobras ja millest toitub. Urime kopra näritud oksa ning vaatame kas kopra hambad on valged.
- Otsime üles koprale sarnase looma – **saarma**. Võrdleme kobrast saarmaga (suurus, saba kuju, hambad – toitumine, elupaik).
- Lapsed otsivad üles mitu naaritsat on vitriinis (2). Räägime mis vahe on **ameerika naaritsal** (mingil) ja **euroopa naaritsal**, võrdleme elupaiku, toitumist, arvukust Eestis.
- Lammijõe vitriinis on **šaakal**- lapsed arvavad kellega on tegu. Juhendaja tutvustab võrdlemisi uut imetajat meie looduses. Arutleme kellele on uue liigi tulek hea, kellele halb.

Ajakulu: 20 lapsele 10 min

Loodusmuuseumi püsinäitused: Metsa ja niidu kooslused (III korrus)

Lapsed vaatavad iseseisvalt ringi (2-3 min).

- Lapsed kogunevad vitriini ette kus on **karu**. Räägime karu aastaringist (taliuinak, poegimine), millest toitub, kas tal on looduslike vaenlasi.
- Otsime mitut **oravat** näeme puu otsas (**2 tk?**), vaatame ja silitame orava topiseid (talve- ning suvekarv). Arutame mis on oraval selline saba, mida ta sööb ning kus elab.
- Räägime **ilvesest**: elupaik, toitumine, miks me teda nii harva näeme ning miks ilves mõnikord puu otsa läheb.
- Lapsed liiguvad paremal asuva vitriini juurde ning otsivad mitu rebasepoega on vitriinis (**3?**). Võrdleme **rebast**, **kährikut** ja **mäkra** (suurus, värvus, toitumine, elupaik).

- Liigume karupoja juurde ning teeme talle pai. Juhendaja võib rääkida vanematele lastele kuidas on sattunud topiseks tehtud loomad meile.
- Lapsed otsivad üles **jänese** topise ning kogunevad vitriini ette. Räägime jänestest, miks mõni on talvel valge ning kas talvel on alati kasulik olla valge.
- Liigume looniitude vitriini juurde, lapsed istuvad vitriini ette maha ning otsivad üles **siili**. Arutame kas siil kannab seeni ja õunu seljas ning kas siil tahab piima juua. Räägime kus siilid elavad, kas nad magavad talvel ning kuidas siilipojad sünnivad (pehmed okkad).
- Otsime üles **rästiku**. Räägime mitu „madu“ meil on, mis vahe on rästikul ja **nastikul** ning kuidas anda rästikule metsas teada, et mina tulen siit. Vanematele lastele võib juhendaja rääkida kuidas käitunud rästiku salvamise korral.
- Lapsed seisavad poolkaares looniitude vitriini ette ning juhendaja annab hirve sarve ringi käima. Räägime millistel loomad on sarved (põder, metskits, hirv) ning milleks nad neid kasutavad.
- Koguneme **põdra** topise ette, mõõdame kes ulatub põdra kõhu alt sirge seljaga läbi käima (juhendaja hoiab kätt sirgelt ees, lapsed lähevad alt läbi). Räägime kus elab põder ja mida ta sööb, võrdleme **metskitsega**.
- Vaatame **metssiga**, arutame miks on põrsad triibulised ning kas igal metsseal on kihvad. Juhendaja tutvustab metssigade hetkeolukorda (seakatk) ning sigade arvukuse tõusu-langust läbi aja (hiliselt sisse tulnud, vahepeal välja kütitud ning uuesti tagasi tulnud). Räägime loomade talvisest toitmisest ning lakupostist (saali keskel).

Ajakulu: 20 lapsele 35 min

Mäng: rebased ja jäneseid

- 1) Üks laps seisab jänese topise juures seljaga saali poole. Teised lapsed on saali viiva ukse juures ning peavad vaikselt jänese poole hiilima. Jänese keerab vahepea ennast ringi ning rebased peavad olema kivikujud, kes liigutab peab tagasi algusesse minema. Rebaste ülesanne on märkamatuks jänesele jõuda ning ta ära süüa.
- 2) Üks rebane seisab akna juures seljaga saali poole, jäneseid peavad hiilima ukse poole (juhendaja teeb mõttelise joone). Rebane keerab ennast vahepeal ringi ning liiguvad jäneseid „süüakse ära“ ning alustavad uuesti liikumist.

Ristsõna lahendamine Loodusmuuseumi püsinäitustel II ja III korrusel (lisa 1)

Ajakulu: 20 lapsele 10 min

Õppeklass

Kordame üle 15 tavalisemat metslooma. Piltide järgi arvamine (kobras, saarmas, hunt, karu, ilves, rebane, kährikkoer, šaakal, mäger, jänese, põder, metskits, metssiga, siil, orav). Juhendaja tutvustab lühidalt iga looma (elupaik, toitumine, seos inimesega, huvitav fakt, jne). Laudadele on jaotatud loomade nahad, väljaheidetud, toitumise jäljed käbidel ja okstel. Looma juures kellest räägitakse tõstavad selle laua taga istuvad lapsed vastava näidise üles, saadame ruumis ringi liikuma (väiksematel juhendaja annab ühest lauast teise).

Pärast 6-7 looma on soovituslik teha paus ning uurida loomajälgi. Juhendaja laotab maha looma jäljeraja (nt karu) ning lapsed mõeldavad kordamööda mitu jalajälge kellelgi mahub kahe karu sammu vahele, kas tema jal on sama pikk kui karu esi- või tagakäpp. Maha võib

laotada mitu erinevat jäljerida ning lapsed võrdlevad neid omavahel (kui on ruumi). Iga laps valib ühe looma kes talle meelde jäi ning joonistab selle, koos talle iseloomuliku toidu ning jalajäljega. Lapsed kirjutavad looma juurde nime ning tutvustavad ülejäänud rühmale lühidalt enda valitud looma.

Ajakulu: 20 lapsele 40 min

Lõpetamine: lapsed on ringis ja igaüks ütleb hülgele, mis talle kõige rohekm meelde jäi / mis kõige enam meeldis. Võib öelda kasvõi ühe märksõna.

Seejärel ütleb ka juhendaja, mis talle kõige rohkem meeldis ja tänab kõiki, kes tulid.

Ajakulu: 40 lapsele 15 min.